

Küsimus jäi üles

Lauri Vahtre

SEISUKOHT

Riigieelarve ja piirilepingu temaatika on mõneti varjutanud ühe olulise vaidluse, mis käib juba mõnd aega ja mida järjekordselt peeti Riigikogus teisipäeval. Küsimus seisneb Vene fraktsiooni esitatud ettepanekus muuta põhikooli- ja gümnaasiumiseadust nii, et sellest kaoks säte, mis näeb ette tulevikus minna üle eesti keelele kõigis riigi- ja munitsipaalgümnaasiumides. Praegu kehtiv seadus nõuab üleminekut juba 2000. aastaks, mida on peetud ebareaalseks. Seetõttu on esitatud ka ettepanek tähtaega edasi lükata.

Tähtaeg on iseenesest oluline küsimus, aga veel olulisem on see, **kas** Eesti riik üldse jääb eesmärgile kindlaks – las säilivad muukeelsed põhikoolid, aga gümnaasiumid muutugu aja jooksul riigikeelseiks. Rõhutagem, et jutt on ainult riigi- ja munitsipaalgümnaasiumeist. Erakoole see ei puuduta.

Vene saadikuil on oma ettepaneku kaitseks mitu põhjendust. Küll olevat ainult eestikeelne gümnaasium ebaõiglane vene vähemusrahvuse suhtes, küll kasutu, küll kahjulik Eesti mainele. Eriti huvitav on põhjendus, et üleminek eesti keelele "suurendab vene vähemus-

rahvuse rahulolematust, loob eeldused rahvuskonfliktiks ja poliitiliseks pingeks Eestis".

Riigikogu vaidles kaua ja tuliselt, vene saadikud vaikusid. See oli neist vägagi tark tegu, sest näiteks Isamaaliit pidi nüüd oma eitavat seisukohta selgitama vaidluses mitte nende, vaid Arvo Sirendi ja teistega.

Arvan, et eestikeelse gümnaasiumi kui eesmärgi ja printsiibi hülgamine poleks enam reaalspoliitika, vaid jõuetuse ja tahtetuse märk, mis tähistab usu puudumist (vähesust) oma riiki ja rahvasse ning nende tulevikku. Kui siin järele annaksime, ei järgneks leppimine, vaid aina uued nõudmised kuni ametliku kakskeelsuseni ja lõpuks Eesti-nimelise vene riigini kaugemas ajas.

Eestikeelsele gümnaasiumiharidusele üleminek on raske ja kulukas ülesanne, samas ainuvõimalik. Ehk on eesmärgis ka midagi harjumatu. Me tõesti pole harjunud teisekeelse-

telt inimestelt nõudma eesti keele oskust, sest oleme oma ajaloo jooksul nii harva olnud iseenda peremehed, kel vastutuse ja vaeva kõrval ka õigused. Aga kui pole harjunud, siis tuleb harjuda või pikemalt veiderdamata alla anda. Väiteid, et eestikeelne gümnaasium oleks vägivald vene laste kallal, julgen nimetada asjatundmatuteks või pahatahtlikeks. Siis on ka matemaatika või keemia õpetamine vägivald. Üldse, kogu koolikohustus on siis vägivald. Vahemärkus – eestikeelne ja ainult eestikeelne gümnaasium tohib sündida vaid siis, kui kõigile muukeelsete põhikoolide lõpetajatele on tagatud riigikeele oskus tasemel, mis võimaldab edasi õppida eesti keeles, s.t – põhikoolis peab olema see **võimalus**. Kes kui-võrd seda kasutab, on juba noore inimese (ja tema vanemate) enda otsustada.

Riigikogu enamus vene saadikute algatust ei toeta. Vene fraktsioon ei võtnud oma eel-nõu tagasi, ei julgenud seda ka hääletusele lasta, vaid soovis menetluse katkestamist. Riigikogu ei saanud seetõttu ei edasi ega tagasi. Mida ootab Vene fraktsioon, millele ta loodab? Ma ei tea. Küsimus jääb üles.